

- ARAŞTIRMA MAKALESİ-

TÜRKİYE'DE DİPLOMASİNİN DİJİTAL UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Kenan ARPACIOĞLU¹

Öz

Bu çalışmada tarihsel serüveni içinde farklı boyutlara evrilen ve bu farklı boyutlar içerisinde kendisine yeni araçlar ve uygulama alanları bulan diplomasinin dijital yönü ile bu yeni alanın genelde diplomasi özelde ise kamu diplomasisi ve parlamenter diplomasi açısından etkinliği ele alınmıştır. Bu kapsamda çalışmada öncelikle diplomasinin farklı kavramsal tanımlamaları ile diplomasi türleri ve akabinde dijital diplomasi kavramı tartışmaya açılmıştır. Dijital diplomasi ve dış işlerinde dijital açılımın inceleneceği çalışmada genel değerlendirmeler ve bakış açılarının yanı sıra örneklem olarak Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış ilişkilerinin dijital bakışı ve mevcut durum ortaya konulmuştur. Kavram kargaşasının önüne geçebilmek ve konuyu örneklendirebilmek açısından diplomasi ve dijital buluşmasında kamu diplomasisi 2.0 uygulamaları iki kurum açısından örnek uygulama alanı olarak analiz edilmiş ve sosyal medya bir dijital ve kamu diplomasisi aracı olarak tartışmaya açılmıştır. Makale kurumların dijital diplomasi uygulamaları ve yönetimi noktasında son derece açık ve istekli olduklarını ortaya koymuştur. Makalede sosyal medya hesapları genelde tek yönlü bilgi akışı sağlamaya dönük uygulamalar olarak ön plana çıkarken diyalog ortamının yaratıldığı dijital toplantı uygulamalarının ise interaktif bir etkileşim sağladığı ortaya konulmuştur. Çalışmada diplomasi kavramı tarihsel bir çerçevede ele alındıktan sonra eski ve güncel diplomasi örnekleri ele alınmış olup; güncel uygulamalardan dijital diplomasi uygulamaları öncelikli olarak incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın dijital diplomasi uygulamaları noktasında sonraki çalışmalara katkı sağlayacağı umulmaktadır. Çalışma, ekonomiden sosyal hayata pek çok alanda etkisini gösteren dijitalin, kamu diplomasisi ve parlamenter diplomasi gibi diplomasi uygulamalarında da zamanla daha baskın ve belirleyici olabileceğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Diplomasi, Parlamenter Diplomasi, Dijital Diplomasi, Kamu Diplomasisi, Sosyal Medya.

JEL Kodları: F50, F53, H77.

Başvuru: 31.10.2020

Kabul: 19.02.2021

1 Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Ankara, Türkiye, kenanarpacioglu@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7556-3164.

EVALUATION OF THE DIGITAL IMPLEMENTATIONS OF DIPLOMACY IN TURKEY²

Abstract

In this study, the digital aspect of diplomacy, which has evolved into different dimensions in its historical adventure and found new tools and application areas within these different dimensions, and the effectiveness of this new field in terms of diplomacy in general, public diplomacy and parliamentary diplomacy in particular have been discussed. In this context, firstly, different conceptual definitions of diplomacy and types of diplomacy and subsequently the concept of digital diplomacy were discussed. In the study that digital diplomacy and digital expansion would be examined, Turkish Ministry of Foreign Affairs and the Turkish Grand National Assembly's foreign relations' view of the digital and the current situation have been presented as well as overall evaluation and perspectives. In order to avoid the confusion of concepts and to exemplify the subject, the applications of public diplomacy 2.0 in the meeting of diplomacy and digital were analyzed as an exemplary application area for both institutions and social media was opened to discussion as a tool of digital diplomacy and public diplomacy. The article revealed that institutions are extremely open and willing in terms of digital diplomacy practices and management. In the article, social media accounts generally stand out as applications aimed at providing one-way information flow, while digital meeting applications that create a dialogue environment provide an interactive interaction. In the study, after discussing the concept of diplomacy in a historical framework, old and current examples of diplomacy; among the current practices, digital diplomacy practices were primarily examined. In this context, it is hoped that the study will contribute to future studies on digital diplomacy applications. The study has shown that digital, which shows its effects in many areas from economy to social life, can become more dominant and determinant in diplomacy practices such as public diplomacy and parliamentary diplomacy.

Keywords: *Diplomacy, Parliamentary Diplomacy, Digital Diplomacy, Public Diplomacy, Social Media.*

JEL Codes: *F50, F53, H77.*

“Bu çalışma Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.”

1. GİRİŞ

Tarihsel süreç içinde farklı tür ve uygulamalarla karşımıza çıkan diplomasi, iletişimin ve teknolojik imkânların eş zamanlı olarak gelişmesi nedeniyle günümüzde çok farklı bir boyuta evrilmiştir. Günümüzde erişilen bu farklı boyutlar çerçevesinde kendisine yeni araçlar

² The Extended English Summary is located below the Turkish article.

ve uygulama alanları bulan diplomasi, dijitalin devreye girmesi ve sosyal medya gibi yeni medya uygulamalarının dâhil olmasıyla genelde diplomasi özelde ise kamu diplomasisi ve parlamenter diplomasi açısından önemli imkân ve fırsatlar yaratmıştır.

Kurumsal anlamda dış ilişkiler yönetimine yeni boyutlar ve biçimler kazandıran dijital uygulamalar, diplomaside kullanılan yöntem ve araçları tarihte hiç olmadığı kadar çeşitlendirmiştir. E-posta kullanımı, video-konferans, WhatsApp uygulaması gibi farklı birçok unsuru içeren dijital diplomasi kavramı makalede sosyal medya uygulamaları merkezli ele alınmıştır.

Makalede öncelikle diplomasinin farklı kavramsal tanımlamaları ile diplomasi türleri ve akabinde dijital diplomasi kavramı tartışmaya açılacaktır. Dijital diplomasi ve dış işlerinde dijital açılımın inceleneceği çalışmada genel değerlendirmeler ve bakış açılarının yanı sıra Türk hariciyesinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış ilişkilerinin dijital bakışı ve mevcut durum ortaya konulacaktır. Kavram kargaşasının önüne geçebilmek ve konuyu örneklendirebilmek açısından diplomasi ve dijital buluşmasında kamu diplomasisi 2.0 uygulamaları iki kurum açısından örnek uygulama alanı olarak analiz edilecek ve sosyal medya bir dijital ve kamu diplomasisi aracı olarak tartışmaya açılacaktır.

Bu çalışmanın amacı; 21. yüzyılın başından itibaren politik ve akademik çevrenin dikkatini çeken dijital diplomasi uygulamalarının, bilhassa 2020'nin başlarında başlayan ve kısa sürede tüm dünyayı etkisine alan koronavirüs salgını döneminde, daha etkin bir şekilde kullanılmaya başlandığını ve dijitalin güncel diğer diplomasi uygulamalarına daha yoğun bir şekilde eklemlendiğini ortaya koymaktır.

Dünyadaki gelişmelere ve uygulamalara da paralel bir şekilde çağdaş Türk diplomasisi, 200 yılı aşkın bir gelişim sürecine sahiptir. Yerli ve yabancı literatürde diplomasinin her türü üzerine yapılan pek çok araştırma olmakla birlikte bu türlerden dijital diplomasinin farklı uygulama alanlarıyla bilhassa koronavirüs salgını dönemindeki etkinliğine ilişkin yeterli çalışma ve inceleme yapılmadığı görülmüştür.

Çalışmada asıl konu olmamakla birlikte farklı diplomasi türlerine tarihsel açıdan kısaca değinilirken, diplomasinin güncel uygulamalarının dijital ile örtüşen noktaları üzerinde durulmuştur. Tarihsel olarak antik çağdan şimdiye kadar uygulana gelen diplomasi türlerini ortaya koymanın tarihsel sürekliliğe dikkat çekmek ve bütünlük açısından önemli olacağı düşünülmüştür.

Çalışmada her şeyden önce parlamenter diplomasi, kamu diplomasisi ve dijital diplomasi gibi çağdaş türlerin, birbiriyle etkileşimli ve birbirini tamamlayan unsurlar olarak ele alınmasına çalışılmıştır. Dijitalin eğitimden, ekonomiye, ekonomiden medyaya pek çok alanda ortaya koyduğu değişimin diplomasiye de sirayet etmesinin kaçınılmaz olduğu düşüncesinden hareketle ortaya konan çalışmada en güncel diplomasi pratiklerini dijital diplomasi uygulamalarının görünür ve etkin kıldığı görülmüştür. Koronavirüs dönemindeki örneklem seçimleriyle çalışma; dijital diplomasi araçlarının, küresel salgın gibi kriz anlarında diploma-

sinin karşılaşılabileceği olası sorunları büyük ölçüde ortandan kaldırabildiğini göstermiştir. Bu anlamda çalışma, kurumların dijital diplomasie daha fazla kaynak ayırmasının bir gereklilik olduğunu teyit etmiştir.

1.1. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmada yer alan kavramlar açıklanmış, diplomasie türlerinde yaşanan tarihsel dönüşüm ve geçirgenliği açıklayan değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu başlık altında değinilen diplomasie türlerinden Ad-hoc diplomasie, sürekli diplomasieye geçişten sonra tarihsel olarak uygulama alanını yitirmişken; diğer diplomasie türleri günümüzde halen kendilerine uygulama alanı bulabilmekte ve zamanın ruhuna da uygun olarak dijital ile az ya da çok eklemenebilmektedir. Diplomasinin dijital uygulamalarının tartışıldığı çalışmada özellikle parlamenter diplomasie ile kamu diplomasiesi ele alınmış ve dijital diplomasie uygulamalarının bu iki türe eklemelenmesi, bilhassa salgın dönemindeki dijitalin etkinliği ortaya konulmuştur. Dolayısıyla çalışmada konferans, zirve ve mekik diplomasilerinden yüzeysel olarak bahsedilmiştir. Şüphesiz bazen dijitalin video konferans gibi yöntemlerle konferans ve zirve diplomasilerine eklemelenmesi veya fiziki olarak gerçekleştirilemeyen mekik diplomasisinde dijitalin, telefon trafiği gibi farklı unsurlarla geleneksel uygulamalardan rol çalması farklı bir tartışmanın konusu olabilir.

1.2. Diplomasinin Tanımı ve Türleri

Etimolojik olarak ‘diploma’ ifadesinden gelen diplomasie kavramı, Yunancada “*katlanmış kâğıt*” anlamına gelmekte olup; görüşme sanatı olarak da tanımlanmaktadır (Gönlübol,1993:115). Şüphesiz zaman içerisinde her teknolojik gelişmeyle iletişim ve medya olanaklarının çeşitlenerek çoğalması; diplomasie kavramında dönüşümleri, çağın gereklerine uygun mecralara yönelmeyi beraberinde getirmiş, farklı uygulamalar çerçevesinde farklı tanımlamalar ortaya çıkmıştır. En geniş anlamıyla “*uluslararası ilişkiler*”, dar anlamıyla ise “*Dışişleri Bakanlıkları ve onlara bağlı elçilikler aracılığıyla yürütülen ilişkiler*” olarak tanımlanan diplomasie kavramı esasında gün geçtikçe çok farklı boyut ve araçları olan geniş ve karmaşık bir yapı haline dönüşmüştür (Arı, 2001:262).

Uluslararası ilişkiler sisteminin oluşmaya başladığı, daha çok klasik diplomasie uygulamaların görüldüğü 1600’lü yıllardan bu yana kavrama yönelik farklı bakış açıları geliştirilmiş ve farklılaşan tanımlamalarda bulunulmuştur. Bugün I. Dünya Savaşından sonra “ad hoc diplomasie” tarzı uygulamalardan çok farklı bir noktaya gelmiş olan hükümetler; başta küreselleşme, teknoloji ve iletişim sektöründeki gelişmelerle birlikte farklı araç ve unsurların devreye girdiği çok boyutlu ve katmanlı yeni bir diplomasie anlayışına yönelmişlerdir. Farklı diplomasie uygulamalarına baktığımızda çeşitli diplomasie türleri ve tanımlarının ortaya çıktığı görülmüştür. Diplomasie uygulamalarından bazılarının diğer örneklerle eş zamanlı olarak kul-

lanında olduğunu görmek mümkün olmakla birlikte, teknoloji ve iletişimdeki gelişmelerin uluslararası ilişkiler düzleminde yarattığı dönüşümler çerçevesinde bazı uygulamalara çağın gereklerine göre daha fazla ağırlık verildiği görülmüştür. Bu bağlamda bir süredir uluslararası ilişkiler gündeminde olan ve yakın zamanda Türk diplomasisinin de ilgi alanına giren dijital, hiç şüphesiz diplomasinin yeni bir vecheye girmesine neden olmuştur.

Tarihsel süreç içinde geldiği noktalara farklı bir açıdan bakarak diplomasiyi, internetin gelişim süreçlerinden de etkilenecek dörde ayıran Gökhan Yücel, diplomasi 1.0'ı, *“siyah takım elbiseli beyaz gömlekliler yaptıkları; reel politığın, ulusal çıkarların ve propagandanın mevzu bahis olduğu bir iş”* olarak tanımlarken Henry Kissinger'in yazdığı *“Diplomacy”* kitabının bu kategoriyi sembolize ettiğini ifade etmektedir. Diplomasi 2.0'a ise *“devlet-halk ilişkilerinin merkezde olduğu ‘kamu diplomasisi’”* diyebileceğimizi ve bunun Joseph Nye'nin yazdığı ‘yumuşak güç’ kavramıyla daha iyi anlaşılacağını belirtmektedir. Yücel, dijital diplomasi 3.0'ın ise her yerde, her zaman, *“herkes için herkes tarafından yapılan bir diplomasi”* olduğunu, onun için devletin her zaman bir muhatap olması gerekmeyeceğini savunmaktadır. Dijital diplomaside sınırsızlığın ön planda olduğunu ve Westphalia'nın çizdiği diplomasi sınırlarını tanımadığını aktaran Yücel, Dışişleri bakanlıklarının sosyal medya verilerini kullanarak geleceği daha iyi tahmin etme çalışmaları yürüttüklerini hatırlatarak ‘dijital diplomasi’ konusu üzerine yapılan akademik çalışmaların bu nedenle gittikçe arttığını ifade etmiştir. Dijital diplomasi ile kamu diplomasisinin kurallarının örtüşen kurallar olmadığını ve bunun yapılan araştırmalarda tartışıldığını savunan Yücel, diplomasi 4.0 dönemine girdiğimizi ve bu diplomasi türünün nesnelere etkileşimi sağlayacak über-diplomasi olduğunu ifade etmiştir (Yücel, 2015).

İletişim çağının ve modern dönemin bir ürünü olarak kamu diplomasisinin “dijital diplomasi” ile örtüşen bir tür olması tartışması bir yana, ‘kamu diplomasisi’ esasında dijital de kendi uygulama alanına katan kuşatıcı ve kapsayıcı bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital olan, tarihsel olan diplomasi uygulamalarının günümüze uyarlanması noktasında eski uygulamalar için yeni bir araç olma niteliği gösterir.

1.3. Ad hoc Diplomasi

Tarihte diplomasinin ortaya çıktığı ilk şekil bugün için “ad hoc diplomasi” olarak isimlendirilmektedir. Diğer bir tabirle, henüz sürekli elçi olmayan diplomasi temsilcileri belirli görevleri yerine getirmek için seçilirler ve verilen görevi yerine getirdiklerinde ülkesine geri dönerlerdi. Diğer diplomasi türleri arasında en eski tarihe sahip olan bu diplomasi türü, ilk olarak eski Yunan kent-devletlerinde görülmüştür. Verilen emri unutmayacak güçlü bir belleğe ve haberi yüksek sesle olabildiğince geniş bir alana iletilecek gür bir sese sahip olması beklenen bu dönemdeki diplomatlar, genelde haberci olarak tanımlanırlardı. Hatta “Tanrıların habercisi” olarak da bilinen antik dönemin diplomatlarının güçlü belleklerini ve gür seslerini Tanrı Hermes'ten aldıkları anlatılırdı. (Tören, 2014).

Bu diploması türü, taşıdığı özellikler nedeniyle akademik camiada tek-tarafli ve geçici diploması olarak da bilinmektedir. Tarihteki bu ilk diploması örneğiyle birlikte zamanla bilhassa 1600'lü yıllarla İtalyan şehir devletlerinde birbirleri nezdinde sürekli diplomatik kurumlar bulundurmak anlamına gelen "sürekli diploması"ye geçiş görülmeye başlanmıştır (Tuncer, 1997:18).

1.4. Konferans Diplomasısı

Avrupalı devletlerin aralarındaki sorunları toplantılar aracılığıyla çözdükleri "konferans diplomasısı", 1815 Viyana Kongresi döneminde önem kazanmış ve Avrupalı devletler, aralarındaki sorunları çeşitli başkentlerde toplanan konferanslarda çözmeye çalışmışlardır. Genelde devletlerarası diplomatik ilişkilerde başarılı bir yöntem olan konferans diplomasısı, ikiden fazla devlet temsilcisinin sorunlarını çözmek amacıyla bir araya gelmesiyle oluşmaktadır (Sancar, 2012:12).

Günümüzde diploması daha açık bir şekilde yürütülmekte ve gizli diplomasıye tepki olarak açık diploması yaygınlaşmaktadır. 20. yüzyılın başlarında özellikle dönemin ABD Başkanı Woodrow Wilson tarafından savunulan bu diploması anlayışının gelişmesini etkileyen iki ana etken ön plana çıkmaktadır. İlk olarak, genel anlamda katılımcı demokrasinin sınırlarının genişlemesi; hem kitlelerin ulusal meclislerini, hükümetlerini denetleme ve yönlendirme olanğını nispeten arttırmış hem de kamuoyu, basın ve çeşitli baskı gruplarına ait örgütler yolu ile yöneticileri etkileme ve karar alıcılara mesaj iletme kanallarını açarak açık diplomasıye belirli bir ölçüde de olsa zorunlu hale getirmiştir. İkinci olarak konferans diplomasısı gibi gizli biçimde yürütülmesi pek mümkün olmayan diploması türlerinin yaygınlaşması açık diplomasıye kaçınılmaz hale getirmiştir (Sönmezoğlu, 2010:6).

1.5. Zirve Diplomasısı

En bilindik zirvelerden olan Davos Zirvesi örneğinde görüldüğü üzere zirve diplomasileri, ülkelerin kendi düşünce ve politikalarının propagandasını yapmalarına imkân tanıyan, iyi tasarlanmış, profesyonel forumlardır. Çünkü söz konusu zirvelere devletlerin en yetkili devlet adamları katılmakta ve zirve oturumları tüm dünya tarafından izlenmektedir. Bu ise geniş bir hedef kitesine yönelik olarak devlet adamlarına, kendi politikalarının propagandasını yapmak için büyük bir fırsat sunmaktadır (Tören, 2014). *Örneğin*; 2009 yılında "One Minute" çıkışı, yerel seçimler arifesinde AK Parti seçmeni ve muhafazakâr-milliyetçi kesimde olumlu bir etki oluştururken dış politika açısından bakıldığında ise Davos'la başlayan Koltuk Krizi ve Mavi Marmara Baskını olayları ile devam eden İsrail-Türkiye ilişkilerindeki gerginliğin ve akabinde diplomatik ilişkilerin kesintiye uğramasının başlangıç noktasını oluşturmuştur. Fakat aynı çıkış söz konusu dönemde Ortadoğu'daki Müslüman halklar nezdinde önemli bir Türkiye ve Erdoğan sempatisi oluşturmuştur.

Eski dönemlerde kralların, imparatorların katıldığı bu tür diplomasi örnekleri günümüzde de devlet başkanları, başbakanlar gibi ülkelerin en yetkili kişilerince yürütülmektedir. Günümüzde sahip olunan teknoloji ve ulaşım imkânları, bu türden diplomasi gerçeğe geçirilebilmesi açısından eskiye oranla oldukça uygun bir zemin hazırlamıştır (Sönmezoğlu, 2010:730).

Zirve diplomasisi, daha çok iç ve dış kamuoyuna yönelik propaganda amaçlarına hizmet ettiği için belirli riskler taşır ve kısmen diplomatik faaliyetlere zarar da verebilir. Bununla beraber önceden çok iyi hazırlanmaları koşuluyla özellikle düzenli zirveler diplomasiye ve genellikle devletlerarası ilişkilere önemli katkıda bulunabilir. Her halükarda, günümüzde zirve toplantıları, televizyon ve her türlü geleneksel ve yeni medyanın, dijitalin gücü sayesinde politikacıların vazgeçemeyeceği bir uluslararası ilişkiler yöntemi olarak etkinliğini sürdürmektedir. (İskit, 2007: 342).

1.6. Mekik Diplomasisi

“*Mekik diplomasisi*”, bölgesel sorunların tırmanarak artması ve bu sorunların genel bir çatışmaya dönüşmesinin önüne geçmek için arabulucu bir devlet tarafından ortaya konulan çatışan devletlerarasında iletişim sağlama çabalarıdır Arabulucu olan devletin temsilcisi tarafından çatışan devletlerarasında art arda hızlı ve seri bir biçimde başvurulmuş bir diplomasi türüdür (Dağ, 2009:198). Genel olarak bir sorunun çözümünde üçüncü bir kişinin iki taraf arasında arabuluculuk yapması olarak değerlendirilen bu diplomasi türünün çoğu zaman işe yaramadığı görülmüştür (Erol ve Solak, 2013:33).

“*Mekik diplomasisi*”, genellikle kriz zamanlarında ve ihtilafli konularda kendisine uygulama alanı bulan, taraflar ve konuyla dolaylı ilgisi olan aktörlerle kısa süre içerisinde yoğun ve seri diplomatik görüşmeler gerçekleştirilerek sonuca ulaşmayı amaçlayan bir diplomasi türüdür. Türk dış politikasında da benzer bir biçimde kullanım alanı bulmuştur. 2003 Irak Savaşı'ı öncesinde savaşı önlemeye dönük Türkiye'nin çabası ve savaş sırasında ve sonrasında Irak'a komşu ülkeler arasında yapılan toplantılar ve bu toplantıları düzenlemeye dönük diplomasi buna örnek olarak gösterilmektedir. (Yeşiltaş ve Balcı, 2011:20). Bu yöntemi dünyada en belirgin biçimde kullanan eski ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger olmuştur. En çok ABD tarafından Ortadoğu sorununa ilişkin olarak kullanılan bu diplomasi tekniği günümüzde Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından özel temsilcileri aracılığı ile sıkça kullanılmaktadır (Sönmezoğlu, 2010:474).

1.7. Parlamenter Diplomasi

“*Parlamenter diplomasi*”, kavram olarak ilk kez ABD'nin eski dışişleri bakanlarından Dean Rusk tarafından, BM Şartı'nın bazı BM organları için öngördüğü karar alma süreci ile uluslararası parlamentolardaki karar alma süreci arasında paralellik olduğu düşüncesiyle ortaya atılmış ve bu kurumlarda sürdürülen faaliyetleri nitelemek için kullanılmıştır. Parlamenter

diplomasiyi “çok taraflı diplomasi” olarak değerlendiren Rusk; parlamenter diplomasının temel özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır: “*Belli bir gündemle toplanan geleneksel uluslararası konferanslardan daha geniş çıkar ve sorumlulukları olan sürekli bir örgüt. Düzenli, açık tartışmaların olduğu (dolayısıyla dünya kamuoyuyla etkileşim halinde) görüşmeler. Tartışma sürecinin tabii olduğu usul kuralları. Bir tür çoğunlukla alınmış kararlar*” (aktaran Gün, 2008).

Temel aktörün devlet ve dış politikanın tek belirleyicisinin yürütme olduğu dönem geride kalmıştır. Zamanla devlet egemenliğine farklı bölgeler ve parlamentolar gibi değişik faktör ve aktörler tarafından meydan okunmuştur. Ayrıca ekonominin gelişmesi, sivil toplum, çok uluslu şirketler, uluslararası örgütler ve hatta yasadışı terörist örgütler devlet egemenliğini tehdit eden yeni aktör ve unsurlar olarak ortaya çıkmıştır (Stavridis,2006:1). Günümüzde parlamenter yapılar da kendi çapında birer uluslararası aktör olarak ortaya çıkmışlardır. Bu bağlamda dış faaliyetlere dâhil edilen pek çok parlamenter kurulun ve komisyonun bulunduğunu ortaya koymak önemli görülmüştür.

Günümüzde uluslararası politikadaki aktif rolüyle ulusal ve uluslararası parlamenter yapılar yaygınlaşmıştır. Bu önemli olgu kamu diplomasisinin yeni bir formunu parlamenter diplomasi adıyla temsil etmektedir (Stavridis,2006:1). Esasında farklı parlamentolar arasında işbirliğini işaret eden “parlamenter diplomasi” teriminin ilk defa kullanımına I. Dünya Savaşı sonrası dönemde rastlanılmaktadır. O dönemde parlamenter diplomasi, o günkü Milletler Cemiyet’inin genel kurulunda gerçekleştirilen müzakereleri tanımlamak için kullanılmışsa da zamanla bu terim hükümetler arası kuruluşların genel kurullarını ya da uluslararası konuların görüşüldüğü uluslararası toplantıları da kapsamıştır (Erzen, 2012:36). Yıllar geçtikçe ekonomik, finansal araçlarla parlamentolar uluslararası varlığını arttırmıştır. Bunu bilhassa Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi için söylemek mümkün görülmektedir.

Parlamenter diplomasının ortaya çıkmasının sebebi uluslararası ilişkilerin yalnızca geleneksel yöntemler ile sürdürülmesinin artık meşru ve yeterli olmadığı düşüncesinin yaygınlaşmasıdır. (Erzen, 2012:36-37). Bakıldığında parlamenter diplomaside resmi ve gayri resmi pek çok araç vardır. Parlamenter organların kurumsallaşmasına ek olarak daha gevşek formlarda dostluk gurupları diye tanımlanan yapılar da bulunmaktadır (Stavridis,2006:1). Parlamenter diplomaside taraflardan birinin parlamento olması yeterlidir. Bu kapsamda uluslararası komisyonlar, karma parlamento komisyonları, parlamentolar arası dostluk gurupları ile başta Dışişleri Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu olmak üzere ihtisas komisyonlarının dış ilişkileri, Genel Kurulda dış politikayla ilgili yapılan görüşmeler, başka ülkelerdeki parlamenter seçim izleme faaliyetleri parlamenter diplomasının araçlarındandır.

Devamlı bir diplomatik çabanın olmaması, parlamenter diplomasının güçlenmesine engel teşkil eden önemli bir unsur olarak görülmektedir (Stavridis, 2006:11-12). Eski bir diplomat ve parlamenter olan Yaşar Yakış’a göre yürütülmesinde milletvekillerinin de yer aldığı par-

lamenter diplomasi ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki parlamenter organların uluslararası faaliyetleri, diğeri ise uluslararası parlamenter organlardır (Yakış, 2014).

1.8. Kamu Diplomasisi

Klasik diplomaside temel strateji, yöneticileri ikna etmekten kamu diplomasisinde hedeflenen halklarda sempati uyandırmak ve sürdürülebilir ilişkiler kurmaktır. Ayrıca kamu diplomasisinde ideolojiler ve çıkarlardan çok fikirler ve değerler önem kazanmaktadır (Erzen, 2012:101-102).

“*Kamu diplomasisi*” kavramı ilk kez 1965’de Edmund Gullion tarafından ortaya atılmıştır. Kamu diplomasisi ilk kez teorik olarak 1960’larda konuşulmaya başlansa da uygulamasını Birinci Dünya Savaşı’ndan bu yana görmek mümkündür. 1917 yılında Başkan W. Wilson “*Halk Bilgilendirme Komitesi (Committee on Public Information)*” adıyla bir kurum oluşturmuş ve bu kurumun başına George Creel adlı bir gazeteci getirilmiştir. Bundan sonra “*Creel Komitesi*” adıyla anılacak olan organizasyonun amacı, ABD’nin savaştaki amaçlarını uluslararası arenada bilinir ve tanınır hale getirmektir (Tiedeman, 2004:6). Günümüzde birçok yazar, Edmund Gullion’nun 1960’ların ortalarında türettiği ‘kamu diplomasisi’ kavramına itibar etmektedir. Gullion, terimi ‘propaganda’ diye tanımlamayı sevdiğini kabul etmekte ve yapılan işin tanımına en yakın olarak onu görmektedir. Fakat bu ülkede propaganda aşağılayıcı bir çağrışım yapmaktadır, diyen Gullion, söz konusu olumsuz çağrışımın önüne geçmek için; ‘iletişim’, ‘bilgi’ ve ‘propaganda’nın tüm alanlarını kapsayan ‘kamu diplomasisi’ kavramına başvurduklarını ifade etmektedir (Osgood ve Edheridge, 2010:12).

Kalın da kamu diplomasisinin amacını ifade ettiği, “*kamu diplomasisinin amacı ‘propaganda’ değil, nesnel verilere ve gerçeklere dayalı stratejik bir iletişim dili inşa etmek ve farklı kesimlerin hizmetine sunmaktır*” ifadeleriyle ‘propaganda’ yerine ‘kamu diplomasisi’ kavramını kullanmanın günümüzde daha gerçekçi olacağını teyit etmiştir (Kalın, 2010:56). Kamu diplomasisi, hem kamusal hem de diplomatiktir. Tüm kamuya yönelik çalışmalar, hedef hükümetin tam bilgisi dâhilinde açıklıkla yapılır. Kamu diplomasisi, kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi faaliyetlerinin toplamıdır. Yabancı halklar ve kurumlar ile kendi ülke halkı ve kurumları arasında iletişimin sağlanmasıdır (Krause ve Ever, 2009:109). ‘Kamu diplomasisi’ bilgilendirmek ve etkilemek amacı çerçevesinde faaliyet gösterir. 1953’den 1999’a kadar faaliyet gösteren, “*Amerika Birleşik Devletleri, Bilgilendirme Ajansı (USIA)*” kendisini kamu diplomasisine adayan çeşitli araçlarla yaptığı bilgilendirme ve yayınlarla karar alıcıları ve halkı etkilemeye çalışan ‘kamu diplomasisi’ tarihinde bir rol modelidir. Bir ‘yumuşak güç’ aracı olarak kamu diplomasisi, yabancı ülkelerdeki halk ile iletişime geçmek için dizayn edilen kasıtlı bir harekettir (Seib, 2009:12). Joseph Nye’in ortaya attığı, ‘yumuşak güç’ günümüz diplomasi uygulamalarında önemli bir güç ve kamu diplomasisi unsurudur. Kültürel çekicilik, diplomatik kıvraklık ve ikna kabiliyetiyle istediğini zor kullan-

madan yaptırmak anlamıyla değerlendirdiğimizde “yumuşak güç”, gücün manevi boyutunun önemine vurgu yapmaktadır.

“Kamu diplomasisi” ve “yumuşak güç” üzerine kapsamlı çalışmaları olan Ekşi, kamu diplomasisinin “*yumuşak güce dayanan sivil toplum temelli, kamuoyu odaklı yeni bir diplomasi tarzı*” olduğunu ifade etmiştir. (Ekşi, 2014:10). Konstrüktivist bir yaklaşımla konuyu ele alan Ekşi, özneler arasındaki anlayış, güven ve ilişkileri inşa etmeye dayalı faaliyet ve yöntemlerin kamu diplomasisinin inşacı kapasitesine işaret ettiğini vurgulamıştır (Ekşi, 2014:23). Klasik diplomasi uygulamaları, devletten devlete resmi ilişkileri kapsar ve gizli yürütülürken; kamu diplomasisi devletten topluma ve toplumdan topluma, kamuoyu ve toplum önünde gayri resmi olarak gerçekleştirilir (Ekşi, 2014:86).

YeniDiplomasi.com’un kurucularından Gökhan Yücel, uluslararası ilişkilerin son dönemde en önde gelen kavramlarından bir tanesi olarak Nye’in yumuşak güç kavramını gösterirken, kavramın “yeni medya” ve “dijital diplomasi”yle yakından bağlantılı olduğunu ifade etmektedir. Medya teknolojisindeki gelişmeler, dünyanın internet adı verilen büyük bir ağ ile örülmesi, dijital teknolojinin iletişim araçlarında sağladığı hız, zenginlik ve çok boyutluluk “Yeni Medya” kavramına işaret etmektedir. “İnternet Gazeteciliği” ve “Sosyal Medya” başta olmak üzere “Yeni Medya” üzerinden bilgi artık dar bir kesimin elinden alınarak kitlelerin hizmetine sunulmuş, bilginin dolaşım hızı hiç olmadığı kadar artarken, bilgi yaygınlaşmıştır. Nye’in “soft power (yumuşak güç)” kavramını yaratıcı bir tercihle başka şekilde adlandıran Yücel, -dijitale dikkat çeken- “soft poware” söylemini ortaya atmakta ve dünyada ilk defa kullanılan bu kavramın, kamu diplomasisi ve dış politika süreçlerinde, yumuşak güç maksimizasyonu elde etmek için dijital diplomasiyi kullanması olduğunu savunmaktadır (Yücel, 2015).

1.9. Dijital Diplomasi

En basit tanımıyla ‘dijital diplomasi’yi dış politika sorunlarını internet kanalı ve online uygulamalar üzerinden çözme yöntemi olarak tanımlayabiliriz. Teknoloji ve inovasyon dünyasında yaşanan hızlı gelişmelerin de etkisiyle bugün, iletişim dünyası ile diplomasinin birbirinden ayrı düşünülemez bir şekilde konumlandığı görülmektedir. Bu da iletişim hedefli diplomasi ve farklı diplomasi uygulamalarının dijital bir bakış açısına ihtiyaç duymasına yol açmıştır. Kendisini dijital diplomasiye adayın bir birim kuran ilk Dış İşleri Bakanlığı, 2002 yılında e-diplomasi üzerine görev gücü oluşturan ABD Dış İşleri Bakanlığı olmuştur. Bu görev gücü daha sonra “e-diplomasi ofisi” olarak yeniden adlandırılmış ve zamanla diğer ülke dışişleri bakanlıkları da e-diplomasiyi benimsemeye başlamıştır.

Dijital diplomasinin son yıllarda dünyanın önemli eğitim kurumlarında ders olarak okutulması konunun artan önemini altını çizmek için önemli bir gösterge olmakla birlikte, “dijital diplomasi” ülkemizde de (Bahçeşehir Üniversitesi) 30 kişinin katıldığı bir sertifika programı

ile gündeme alınmış ve yine aynı üniversitede 2013-14 döneminde ilk kez yüksek lisans dersi olarak okutulmuştur. Türkiye'de artık bir süredir başta Dışişleri Bakanlığı olmak üzere, Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve daha birçok kamu kurum ve kuruluşu dijital diplomasinin açmış olduğu yeni mecradan faydalanma noktasında yoğun bir çaba ortaya koymaktadır. Kamu kurumlarının vatandaşın geri dönüş almalarına imkan sağlayan farklı sosyal medya hesaplarının yanı sıra, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine (CİMER) online başvurularla şikayet ve itirazda bulunmak da mümkündür. Çoğu kurumun da linkini paylaşımında bulunduğu CİMER'e Türkiye'de yaşayan yabancılar da sahip oldukları yabancı uyruklu kimlik numarası ile web adresi üzerinden başvuruda bulunabilmektedir.

Yine bir devlet televizyonu olan TRT, bünyesinde bulundurduğu birçok yayın kuruluşu, TV ve radyo kanalı, yabancı dilde yayın yapan web siteleri, bu kurumlara ait yüzlerce sosyal medya hesabı ve çeşitli alt bileşenleri ile dijital diplomasini açısından eşsiz bir ekosistem olarak ortada durmaktadır. Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Dışişleri Bakanlığı başta olmak üzere kurumlar kamu diplomasini aracı olarak sosyal medya unsurlarını içeren dijital diplomasine büyük önem vermektedirler. Bu kanallardan canlı yayınlar yapılabildiği gibi anlık paylaşımlar ve etkileşimlerde de bulunmaktadır. Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını nedeniyle fiziki toplantılar yerine online görüşme ve temasların ön plana çıktığı 2020 yılında dijital diplomasinin daha da çok uygulama alanı bulduğu bir gerçektir. Bakıldığında TBMM'deki etkin uluslararası komisyonların twitter üzerinden faaliyetlerini duyurduğu, yabancı delegasyonlarla sosyal medya üzerinden takip ve etkileşimde bulunduğu görülmüştür. Yine salgın nedeniyle fiziki parlamenter konferansların video-konferanslara (webinar), uluslararası komisyon toplantılarının ise internet uygulamaları üzerinden gerçekleşen, çok sayıda ülkeden katılımcının katıldığı çevrimiçi toplantılara döndüğü tespit edilmiştir.

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin (AKPM) resmi sosyal medya paylaşımında görüldüğü üzere, kuruluşundan bugüne parlamenter diplomasinin model kurumlarından olan AKPM, sosyal medya ve dijital diplomasini çok etkin bir şekilde kullanmaktadır. Aşağıdaki görselde AKPM, video konferans yöntemi ile gerçekleşen sanal oturumun son kısmına ilişkin paylaşımında bulunarak toplantı gündemini ve gerekli dokümanları toplantıya katılacak parlamenterlerin ve kamuoyunun dikkatine sunmuştur. Canlı yayın linkinin de paylaşıldığı duyuruda ayrıca beş dilde yayın yapılacağı ifade edilmiştir. Dört gün boyunca süren ve salgın nedeniyle Strazburg'da fiziki olarak gerçekleştirilemediği için online gerçekleşen bu toplantılara 18 asil, 18 yedek üyeden oluşan AKPM Türk Delegasyonu katılmıştır. Bu toplantılar haricinde salgının etkin olduğu Mart 2020'den itibaren yüzlerce uluslararası toplantı video konferans yöntemiyle ve dijital enstrümanlarla gerçekleştirilmiştir. Parlamenter diplomasini açısından 2020 yılı dijital diplomasini yılı olmuştur.

Görsel:1.1. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Sosyal Medya Hesabı (Ekim 2020, Strazburg)



PACE ✓ @PACE_News · Oct 22
This is LIVE now in five languages!
Watch here...
vodmanager.coe.int/live/?appname=...



PACE ✓ @PACE_News · Oct 22

Good morning and welcome to the last part of PACE's virtual "mini-session", which begins in a few minutes - MPs from the 47 @CoE nations debating key #humanrights issues.

Full agenda and documents:
pace.coe.int/en/pages/sessi...

Watch LIVE in 5 languages here:
vodmanager.coe.int/live/?appname=...

Show this thread



Farklı tanımları ve uygulamaları olmakla birlikte diplomasi, en genel tabirle “görüşme sanatı” olarak tanımlanabilirken; dijital kelimesi ise sayısal verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım çerçevesinde klasik anlayışın dışına çıkan farklı bir boyut kazanan diplomasi sayesinde, internet ve uygulamalar aracılığıyla yeni ve dikkate değer yollarla dinlemek, yayınlamak, etkileşime geçmek ve değerlendirmek mümkün hale gelmektedir. Yücel, dijital diplomasiye alternatif olarak; ‘siber diplomasi’, ‘online diplomasi’, ‘sosyal diplomasi’, ‘e-diplomasi’, ‘facebook diplomasi’, ‘viral diplomasi’, ‘twitter diplomasi’, ‘açık diplomasi’, ‘twiplomacy’, ‘yenilikçi diplomasi’, ‘şeffaf diplomasi’, ‘mobil diplomasi’ gibi yeni kavramlara işaret etmektedir (Yücel, 2013).

Bu yeni kavramlardan twitter diplomasi üzerinden Türk-ABD ilişkilerine ilişkin araştırma yapan Şevket Ovalı; Twitter Diplomasisi ABD Başkanı Trump tarafından sıkça kullanılırken

Türk aktörlerin daha çok klasik diplomasi yöntemlerini tercih ettiğini ifade etmiştir. Çalışmada Türk tarafında çok farklı konularda twitler atıldığı görülürken Amerikan tarafında konu kısıtlılığı olduğu görülmüştür. Çalışmadaki en dikkat çekici bulgulardan biri de twitter diplomasisinin Türk-Amerikan ilişkilerinde her an kriz yaratacak veya mevcut krizleri büyütecek bir araca dönüşebileceğinin tespiti olmuştur. Twitter üzerinden kamuoyu önünde açık bir şekilde yürütülen yeni diplomasi modeli, iç siyasi kaygılar da nedeniyle, kriz çözmekten ziyade kriz tırmandırıcı bir nitelik taşımıştır (Ovalı, 2020: 43). Ovalı'ya göre; özelde twitter'ın genelde ise sosyal medyanın, politikanın her alanında giderek artış gösteren gücü günümüzde yadsınmaz hale gelmiştir. Sosyal medyanın gücünün farkına varılması, tüm politik aktörlerde görünürlüklerinin artması çabasını beraberinde getirmiştir. Zira bir gönder bağlantısına tıklayarak milyonlarca kullanıcıya zaman-mekan sınırlaması olmaksızın ulaşmak ve bu yolla politik çıkarlarının savunuculuğunu yapmak, hedef kitleye yönelik ikna çabası ortaya koymak kolaylaşmıştır. Fakat bu kadar etkili bir aracın bilhassa dış politika yürütülürken titizlikle kullanılması önem arz etmektedir. Ovalı'ya göre dış politikadaki giderek artan sosyal medya kullanımının sonuçlarının olumlu mu yoksa olumsuz mu olacağı, karar alıcıların iradeleri ve sorumluluk bilinçlerine göre şekillenecektir. (Ovalı, 2020: 45).

Dijital diplomasi, yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarından ayrı düşünülmeyecek bir şekilde, facebook ve twitter başta olmak üzere sosyal ağların zihinleri ve gönülleri kazanmakta kullanılması, farklı uygulamalarla dış politika faaliyetlerinin dijital çağa uyumlaştırılmasını ve aynı zamanda konsolosluk hizmetlerinin en etkin ve hızlı şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

Büyük bir dijital dönüşüme maruz kaldığımız bir çağda, realizmin uluslararası ilişkilerde temel aktör diye tanımladığı 'devlet' başta olmak üzere geleneksel pek çok yapı, meslek ve sektörün çağı yakalama adına akademik ve sektörel çalışmalar yapması zamanın ruhuna yakışan olağan bir gelişmedir. Teknolojiyi hızlı bir şekilde tüketen; tablet bilgisayar ve akıllı telefon sektöründeki yeniliklerin paralelinde sanal mağazalara düşen her türlü uygulamalara çabuk adapte olan bir dünya halklar topluluğu dikkate alındığında, ne kapitalizmin çok uluslu şirketlerinin, ne medyanın, ne de devletlerin halkın değişime bu kadar çabuk adapte olduğu bir dönemde dijital alandan uzak kalması beklenemezdi. Sadece diplomasi anlamında değil dijital hangi kelimeyle bir araya gelirse gelsin hiç şüphesiz yeni bir çağın, yeni bir dönemin yeni bir iş, oluş ve eylemin doğası, araç ve aktörlerini ortaya koymaktadır.

2. YÖNTEM

Yerli ve yabancı literatürde diplomasi üzerine pek çok araştırma olmakla birlikte yapılan çalışmalarda tarihsel ve dönemselsel açıdan farklı örneklerin dijital ile pratikte örtüşen noktaları üzerinde (bilhassa Türkiye örnekleriyle) aynı ölçüde durulmadığı görülmüştür. 2000'li yıllarla birlikte çalışılmaya başlanan ve son yıllarda üzerine yapılan çalışmaların yoğunlaştığının tespit edildiği dijital diplomasi kavramının teori ve pratikte diğer modern diplomasi

uygulamalarıyla kesiştiği noktalar ve işbirlikleri bu çalışmanın temel çıkış noktalarındandır. Bu çalışmada tarihsel olarak şimdiye kadar uygulana gelen diplomasi türleri kavramsal olarak ortaya konulmakla birlikte bunlardan parlamenter diplomasi, kamu diplomasisi ve dijital diplomasi gibi çağdaş türlerin, birbiriyle etkileşimli ve birbirini tamamlayan unsurlar olarak ele alınmasına çalışılmıştır. Dijitalin eğitimden, ekonomiye, ekonomiden medyaya pek çok alanda ortaya koyduğu değişimin diplomasiye de sirayet etmesinin kaçınılmaz olduğu düşüncesinden hareketle ortaya konan çalışmada en güncel diplomasi pratiklerini dijital diplomasi uygulamalarının görünür ve etkin kıldığı görülmüştür.

2.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı diplomasi türlerinden dijital diplomasinin uygulama alanlarının “kamu diplomasisi” ve “parlamenter diplomasi” uygulama alanları ile örtüşen kısımlarına dikkat çekerek bu farklı uygulama alanlarının Türk diplomasi yönetiminde etkinliğin sağlanması yönünde önemli olabileceğine dikkat çekmektir. Yeni medya unsurları ve dijital diplomasi ile desteklenmeyen kamu diplomasisi ve parlamenter diplomasi faaliyetlerinin, tüm dünyanın online işlemler ve toplantılar ile faaliyetlerini sürdürüldüğü günümüzde, başarılı olma şansı geçmiş yıllara nazaran düşük olacaktır. Bu çerçevede çalışmanın cevap aradığı temel sorular şu şekildedir:

- Dijital diplomasi uygulanan diğer diplomasi türleri (parlamenter diplomasi, kamu diplomasisi vb.) ile hangi boyutlarıyla örtüşmektedir?
- Türk diplomasisinde dijital uygulamaların etkinliği, içinde bulunduğu dönemin gerçekliğiyle örtüşmekte midir?

Alan taraması ile desteklenecek bir çalışmayla öncelikle çalışmanın temel ve kavramsal soruları cevaplandırılarak çalışmanın amaçlarına ulaşmak hedeflenmektedir. Çalışmada elde edilen veriler yorumlanırken, daha önce yapılan çalışmalarla karşılaştırmalı bir analiz ortaya konulacak ve sonuç bölümünde çalışmanın amaçlarına ulaşip ulaşmadığı tartışılarak dijital uygulamalar ve öneriler değerlendirilecektir.

2.2. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmanın evrenini “parlamenter diplomasi” ve “kamu diplomasisi” uygulayıcıları bağlamında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ve Dışişleri Bakanlığı oluşturmaktadır. Bu bağlamda Dışişleri Bakanlığı ve TBMM yetkilileri ile yapılan görüşmelerden ve sosyal medya verilerinden faydalanılmıştır. Kavramsal bir tartışma ve genel bir inceleme olması nedeniyle araştırma yöntemlerinden nitel teknikler seçilmiş ve bu doğrultuda nitel araştırma tekniklerinden mülakat tercih edilerek çalışma gerçekleştirilmiştir. Covid-19 nedeniyle kimi görüşmeler ve toplantılar dijital yöntemlerle gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Gerçekleştirilen araştırmalarda yüz yüze görüşmelerin yanı sıra telefon ve sosyal medya gibi farklı iletişim kanalları da kullanılmış bulgular literatür araştırmaları çerçevesinde işlenebilirlik açısından değerlendirilmiştir. Veri toplama yöntemi açısından sözlü anlatılara ve medya yansımalarına başvurulmakla birlikte görüşülen kişilerden soru formu ile kullanışlı bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda katkı sağlayan kişi ve kurumlara teşekkür ediyorum. Dışişleri Bakanlığı ve TBMM'nin dijital diplomasi uygulamaları gözlemlenmiş, sosyal medya hesapları dijital diplomasi etkinliklerinin ortaya konulması açısından araştırılmıştır. Bu bağlamda bir parlamenter uluslararası komisyon sekreteryası ve bir bakanlık merkez teşkilatı örnek olay olarak incelenmiştir.

2.4. Veri Analiz Tekniği

Dijital diplomasi uygulamaları anlamında farklı bulgulara ulaşmak için incelenen örnek olaylar nitel veri analizi metoduyla ele alınmış ve bu sayede dijital gerçeğin içinde var olan gizli bilginin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Nitel veri analizi tekniği çerçevesinde betimleyici analiz, içerik analizi ve kısmen doküman analizi gibi yöntemler eldeki verilerin yorumlanması için kullanılmıştır.

3. BULGULAR

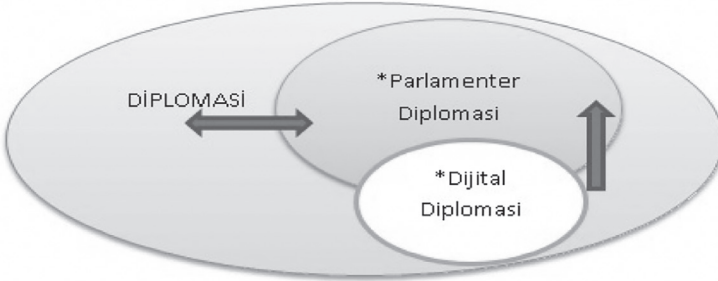
Yapılan görüşmeler sonucunda parlamenter diplomasi uygulamalarının dijital diplomasi uygulamaları ile geliştirildiği ve bu dijital uygulamaların etkinliğinin bilhassa Covid-19 salgını döneminde arttığı tespit edilmiştir. Tablo 3.1'de görüldüğü üzere TBMM'deki uluslararası komisyonlardan biri olan AKPM Türk Delegasyonu, 2017 yılından bu yana twitter uygulamasını aktif kullanmakta olup Nisan 2020'den Ekim 2020'ye kadar 125 uluslararası online toplantı gerçekleştirmiştir. Strazburg'da mukim AKPM'nin ev sahipliğinde gerçekleşen online komisyon toplantıları Avrupa Konseyinin kullanmakta olduğu profesyonel uluslararası toplantı programı "Kudo Live" üzerinden altı dilde anlık tercüme imkanı ile gerçekleştirilmiştir. Daha az katılımcının söz konusu olduğu küçük toplantı ve görüşmeler için ise Bluejeans ve Zoom uygulamaları kullanılmıştır. Bluejeans ve Zoom platformu üzerinden yapılan toplantılarda anlık tercüme sistemi desteklenmediğinden İngilizce ağırlıklı ortak toplantı dili olarak tercih edilmiştir. Ayrıca deneklerle yapılan görüşmelerden, uluslararası parlamenter heyetlerin yaklaşık son 4-5 yıldır whatsapp grupları aracılığıyla ilgili parlamenter diplomasi konularında birbirleriyle sürekli iletişim halinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası komisyonların ulusal sekreteryalarının ise farklı ülke ve uluslararası kuruluş sekreteryaları ile büyük oranda e-posta yöntemiyle haberleştiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda dijital diplomasi uygulamalarının son yıllarda yoğun bir şekilde parlamenter diplomasi uygulamalarına destekleyici ve kolaylaştırıcı bir unsur olarak eklenildiği görülmüştür.

Tablo: 3.1 AKPM Türk Delegasyonunun Dijital Diploması Uygulamaları (Ekim 2020)

	Uygulama Adı	Başlangıç Tarihi	Etkinlik
Sosyal Medya Uygulama Alanı	Twitter	Aralık 2017	1303 takipçi 1273 tweet
Dijital Toplantı Uygulama Alanı	Kudo Live	Nisan 2020	118 toplantı
	Bluejeans	Nisan 2020	4 toplantı
	Zoom	Mart 2020	3 toplantı
Parlamente Diploması ve Dijital Diploması Uygulama Alanı	Twitter	2017+	1303 takipçi
	Kudo Live		1273 tweet
	Bluejeans		
	Zoom		125 toplantı
Web sitesi	https://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/akpm/turk_grubu.htm		

Tablo 3.1 dikkate alındığında Görsel 3.1’de resmedildiği gibi dijital diplomasının parlamenter diploması ile kesişen ve zamanla parlamenter diploması ile bütünleşme noktasında eğilim gösteren bir gelişme içerisinde olduğu görülmüştür. Dijital diploması esasında diğer diploması türlerine de benzer noktalardan nüfuz ederek genel diploması resmini oluşturmaktadır.

Görsel: 3.1. Dijital diplomasının parlamenter diploması ile kesişimi



3.1. Dijital Diploması ve Dışişlerinde Dijital Açılım

21. yüzyılın ilk çeyreğindeki toplumsal dönüşümler, daha önceki zamanlara göre diploması üzerinde daha büyük bir etkiye bulundu. Toplumdaki hızlı değişimle karşılaştırıldığında hükümetler, yaklaşmakta olan gelişmeleri ve riskleri sezmek konusunda zor bir dönem yaşadı. Teknolojik imkânlar gelecek trendleri öngörme kapasitesini güçlendiriyor gözükmesine rağmen, hükümetler olayları akışına bıraktı (Hocking ve Melissen, 2015:9). Diplomasının de

dâhil olduğu yeni dijital alan birçok fırsat ve kolaylıklara imkân tanımakla birlikte, şüphesiz yeni riskleri de beraberinde getirdi.

Bugün diplomasideki yenilik, yeni iletişim teknolojilerinin diplomasıye uygulanmasıyla her şeyin mümkün olmasıdır. Bu konu; müzakere, temsil ve iletişimi içeren diplomasinin temel işlevlerinin kalbine kadar gitmektedir. İletişimin diplomasideki bu merkezciliği dikkate alındığında, yaygınlaşan sosyal medyanın diploması uygulayıcılarının ilgisini çekmesi şaşırıcı değildir. Teknolojideki bu coşku, “e-diploması”, “dijital diploması”, “cyber diploması” ve “twiplomacy” gibi değişik şekillerde ortaya çıkan tanımlamalarla aynı zamanda yeni bir devlet yönetimini ve siyasi, diplomatik ustalığı ilan etmektedir. 1846-1851 yılları arasında İngiltere Dış İşleri Bakanı olarak görev yapan daha sonra Başbakanlık görevini de yerine getiren Lord Palmerston’un telgrafın ortaya çıkmasıyla ilgili olarak kullandığı “*Aman Tanrım, bu diplomasinin sonu!*” ifadesi nasıl ki o dönem için yeni bir diplomatik uygulama alanına ve endişeye vurgu yapmışsa bugün de teknoloji ve internete yaşanan gelişme, sosyal medyanın yükselişi ve yaygınlaşması çok daha farklı ve karmaşık bir alanı işaret etmektedir (Hocking ve Melissen, 2015:14). Diplomatik ilişkileri, modern ulus devletlerin 1648 tarihli Westphalia Anlaşması ile vücut bulmaya başladığı tarihten itibaren dikkate alırsak o günden günümüze yaşananları diplomatik bir sondan ziyade diplomatik evrim olarak görmek şüphesiz daha yerinde olacaktır. Öyle ki; hedef kitle, amaç ve araçlarında, eylem pratiklerinde ciddi değişiklikler gözlemlense de diploması öz varlığını korumakta, fakat içinde bulunduğu çağa ve uluslararası düzene göre kabuk değiştirirken hiç olmadığı kadar çeşitlilik ve zenginlik arz etmektedir.

Türk Dışişleri Bakanlığı da artık geleneksel yöntemlerin ötesine geçerek teknolojiyi ve dijitali en iyi şekilde kullanma arzusundadır. Bu bağlamda bütün dünyada olduğu gibi Türk Dışişleri Bakanlığı da teknolojiden en üst seviyede yararlanan bir kurum olarak pek çok hizmeti internet üzerinden sağlarken sosyal ağları da etkin bir şekilde kullanmaya çalışmaktadır. Katıldığı bir programda “*Dijital alt yapıyı en iyi kullanan kurumların başında geliyoruz*” açıklamasında bulunan eski Bakan Yardımcısı Naci Kuru, dijital diplomasıye ise, “*dış politikanın üretilmesinde, yapılmasında teknolojik bilişim alt yapısından üst düzeyde yararlanma*” olarak tanımlamıştır. İlk defa Türkiye’nin tanıtımına yönelik web sayfasını açan ve PC’lerle en büyük networku kuran kurum olarak Dışişleri Bakanlığını ön plana süren Kuru, “*bunu hem yazışmalarda hem personel otomasyonunda hem de dış politikanın yürütülmesinde kullanıyoruz*” açıklamasında bulunmuştur. Vatandaşlara yönelik Bakanlığın e-konsolosluk hizmetinin ilk kez 2004 yılında ABD’de gerçekleştirildiğini hatırlatan Kuru, 2007 yılına gelindiğinde bunun bütün dünyada kullanır duruma geldiğini ifade etmiştir. Geleneksel yöntemlerle konsolosluklarda yapılan işlemlerin yaklaşık %80-90’nının elektronik ortamda da yapılabildiğini iddia eden Kuru, yine dijital alandan faydalanılarak oluşturulan vatandaşla ilgili bütün kimlik bilgileri ve fotoğrafın yer aldığı cipli e-pasaportların da yaygınlaştığını ve üst düzeyde güvenlik imkânı sağladığını ifade etmiştir. Kuru, dijital alanın dışişleri faaliyetlerindeki faydalarına değinirken dijital alanın tehditlerine değinmeyi de ihmal etmemiş ve bu alanın bazı ülkelere karşı siber saldırı aracı olarak ta kullanabildiğini hatırlatmıştır (Kuru, 2011).

Olası risklere rağmen Bakanlık sağladığı faydalar nedeniyle dijitale verdiği önemi 2000’li yıllarda, bilhassa 2009’dan sonra hep canlı tutmuştur. 2020 yılı Büyükelçiler Konferansında konuşan Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu “*Dijital çağa yetişmek değil, çağı sürükleyenler arasında yer almak şiarıyla hareket ediyoruz*” ifadesiyle dijitale verilen önemi teyit etmiştir. Çavuşoğlu ayrıca konuşmasında, G20 Dijital Diplomasi Endeksi’nde 7. sırada olduklarını ve sosyal medya etkileşimi bakımından ise; 3. sıraya çıktıklarını açıklamıştır.

Günümüzde artık tüm büyük ülkeler dış ilişkiler ve konsolosluk faaliyetlerinde teknoloji ve bilişimden en üst düzeyde istifade etme çabasıyla hareket ederken internet ve sosyal medya uygulamalarıyla dijital çağın tüm imkânlarından faydalanma çabası içine girmişlerdir.

İnternetin gelişim serüvenine baktığımızda Web 1.0 internetin ilk dönemi için kullanılmakta ve kullanıcılar internet sitelerini bilgi edinme amacıyla ziyaret ederek, almak istediği bilgiyi alıp siteden ayrılmaktadır. Web 1.0’de içeriğe yorum yapma, katkıda bulunma, içerik üretme gibi bir olanak yoktur. Web 2.0 döneminin gelişile ise web’de bir sınıfa ait olma bilinci ve insan etkileşimi başlayarak, internet mecrası daha interaktif bir platforma dönüştü. Web 2.0 döneminde kullanıcılar web 1.0 da oldukları gibi pasif ve tüketici değil bunun tam aksine üretici ve aktif bir rol üstlenmişlerdir. Günümüzde web 2.0’ın sağlamış olduğu bir imkan olan “sosyal medya” bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanılırken dijital alanın yaratmış olduğu bir pratiği de gözler önüne sermiştir. Gelineen noktada günümüzde dış ilişkiler faaliyetlerinin de ötesinde, bireysel olarak birçok işimizi, araştırmalarımızı internet üzerinden yapıyoruz ve tüm bunları yaparken teknolojinin, internetin ve sosyal ağların yeni sürprizleriyle karşılaşılıyor. Bu çerçevede 2010-2020 dönemi için sunulan üçüncü kuşak web 3.0 ve daha ileriki dönemde 2020-2030’da geçilmesi beklenen web 4.0, diplomasiden, istihbarat, bankacılık, sosyal medya ve haberleşmeye kadar pek çok alanda yeni bir etki dalgası oluşturacak ve belki de şuanda tahmin dahi edemeyeceğimiz ultra akıllı cihaz ve uygulamalarla karşılaşacağız (lifeboat.com, Spivack).

3.2. Kamu Diplomasisi 2.0.

20. yüzyılda gelişen “kamu diplomasisi”, 21. yüzyılın gelişimi içerisinde etkisiz ve demode kaldığından, ilkinde geleneksel güncel olana ise “yeni kamu diplomasisi” denilmesi tercih edilmiştir. Dijitalleşen kamu diplomasisi de diyebileceğimiz yeni kamu diplomasisi, ilişkiler kurma ideali üzerine şekillenmiş olup; iş birliği ve diyalog kurma amacı ön plana çıkmıştır. Dijital kamu diplomasisi iletişim teknolojilerinin neredeyse tamamından yararlanır. Fakat bu yararlanma sadece güncel sosyal ağlar ve dijital teknolojilerle sınırlı kalmaz, geleneksel iletişim tekniklerinden de faydalanmayı sürdürür. (Ceyhan, 2020:95).

Geleneksel kamu diplomasisinin dijitalleşmesi 2000’lerin başında sınırlı ölçüde ABD, İngiltere ve İsrail gibi ülkelerde ortaya çıkmakla birlikte dünya ölçeğinde kurumlar ve halklar nezdinde yaygın dijitalleşme sosyal medya kullanımının artmasına paralel olarak daha sonra olmuştur. 2010 ve sonrasında Ortadoğu’da yaşanan toplumsal eylemler çerçevesinde

Mısır'da, Libya'da ve Tunus'ta meydanlara toplanan halkın, bir sosyal paylaşım sitesinde sağladığı birlikteliği kitleselleştirerek sokağa dökmesi, halkın, kamu diplomasisinde 'hedef kitle' olarak ilk kez bu kadar somut ve aleni bir şekilde yerini aldığını göstermiştir. Görünen o ki sadece iletişim değil, 'kamu diplomasisi' de 2010 itibarıyla kendi dijital çağını yaşamıştır. Hatta günümüzde sadece Ortadoğu değil Batı ülkelerinde de sosyal medya üzerinden benzeri birçok kitleleri yönlendirme ve manipüle etme çabasına veya başarısına şahit oluyoruz.

Bilindiği gibi Mısır'da Mübarek rejiminin sonunu getiren eylemler boyunca Batılı liderler, söylemlerinde ve resmi açıklamalarında çok dikkatli bir dil kullandılar. Çünkü rejimin devrilmesini isteyen, 'eylemleri dışarıdan dayatan müttefikler' gözükmemeyi arzu ediyorlardı. Fakat BBC araştırması, bu tür eylemlerde Amerikan ve İngiliz hükümetlerinin perde arkasında, eylemci gençlere interneti kullanmaya ilişkin eğitimler verdiğini ortaya koymuştur. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın desteğiyle uygulanan bu girişimin adı: 'kamu diplomasisi 2.0.' (bbc.com). 'Kamu Diplomasisi 2.0' internetin yaygınlaşması ile ortaya çıkmış olup, twitter, blog ve facebook gibi farklı sosyal paylaşım sitelerinin ortaya çıkışıyla, günümüzün önemli bir politika aracı haline gelmiştir. Kamu Diplomasisi 2.0, hiçbir yere gitmeden dünyanın bir ucundan diğer ucuna mesajların örgütlenerek iletilmesine imkan sağlamıştır (Graffy, 2009). Dünyanın her yerinden milyonlarca kişiye ulaşılma imkânı ile twitter, hedef kitlesi geniş bir alanı kapsayan kamu diplomasisinin vazgeçilmez uygulama alanı haline gelmiştir. Günümüzde iletişim kanallarının çeşitlenmesi ve sosyal paylaşım sitelerinin hızlı bir şekilde yaygınlaşması 'kamu diplomasisi' alanının ulaşmak istediği ve ulaşabildiği hedef kitleyi genişletmiştir.

Türkiye'de kamu diplomasisinin dijitalleşmesi konusunda ilk kurumsal örnek 2009 yılında kurulan Yunus Emre Enstitüsü (yee.org.tr) ve yine aynı yıl Kamu Diplomasisinden ve İletişimden Sorumlu Müsteşar Yardımcılığıyla Dışişleri Bakanlığı olurken; dijitalleşmeye katkısının yanı sıra kavramın doğrudan kurumsal bir yapı olarak ortaya çıkması ise 2010 yılında Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ile olmuştur (Resmi Gazete:2010/3). Yeni hükümet sistemi ile birlikte günümüzde Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesinde sürdürülmektedir (iletisim.gov.tr).

Bakanlık özelinde bakıldığında Ahmet Davutoğlu'nun Dışişleri Bakanı olmasından kısa bir süre sonra kamu diplomasisinin dış politika sürecine eklenmesi resmi olarak başlatılmıştır. 3 Aralık 2009 tarihinde Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Namık Tan konuyla ilgili medyaya yaptığı açıklamada kamu diplomasisine ilişkin olarak şu ifadeleri kullanmıştır:

"Kamu diplomasisi alanı, dış politikanın yürütülmesine yeni bir vizyon ve önümüzde açılan geniş bir çalışma penceresidir. Bu yeni çalışma penceresi alışık olduğumuz klasik diplomasi uygulamalarının ötesine geçerek, önümüzdeki dönemde yeni uygulamalar çerçevesinde bir araya gelmemizi sağlayacak" (Hürriyet.com, 2009).

Bu çalışma kapsamında Facebook ve Twittr gibi modern iletişim tekniklerinin aktif olarak kullanılması gündeme alınmıştır. Sonraki dönemde ABD Washington Büyükelçisi olarak atanan Namık Tan, diplomaside yaşanan değişim ile paralel olarak, Facebook ve Twitter gibi dijital uygulamaların ‘kamu diplomasisi’ aracı olarak kullanılmaya başlanmasını şu ifadelerle değerlendirmiştir.

“Nasıl 18. yüzyılda telgrafın icadı diplomasinin yöntemini, süratini değiştirmişse, geçtiğimiz son on yılda, internetin ve bu tabanda işleyen sosyal medya enstrümanlarının yaygınlaşması diplomaside önemli bir dönüşüme vesile olmuştur. Bugün artık bilgi akışı neredeyse ses hızında gerçekleşmektedir. Diplomaside de gelişmelerin gerisinde kalmamak için devletler halklarının çıkarlarını korumak, geliştirmek amacıyla son derece süratli bir şekilde işlevlerini yerine getirmek durumundadırlar. Bugünün diplomasisinde gerektiği anda gerekli mesajları kamuoylarına dakikalar içinde vermek zorundasınız. YouTube, Twitter, Facebook gibi sosyal medya araçları diplomatların iletişimde olduğu çevreyi de büyük ölçüde genişletmiştir. Diplomaside alışlagelmiş oyuncuların, üst düzey devlet görevlilerinin ötesinde, görev yaptığınız ülkede halkın her kesimiyle, belki de en önemlisi, gençlerle bir etkileşime girebiliyorsunuz” (Tan, 2012).

Amerika Birleşik Devletleri, Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkilerden sorumlu eski Müsteşarı ve George Bush Enstitüsü Kurucu Yönetim Direktörü James K. Glassman, katıldığı “Dijital Çağda Kamu Diplomasisi (Public Diplomacy in the Digital Age)” adlı panelde kamu diplomasisini, “resmi görevlilerden çok halkı hedef alarak onları bilgilendirmek, anlamak ve merak uyandırmak, yabancı halkı Amerikan çıkarları için etkilemek” olarak tanımlamıştır (csis.org).

Sonuç olarak, ‘kamu diplomasisi’ kendisine çizilen sınırlar çerçevesinde hedef aldığı kitleye yönelik faaliyette bulunurken; hedef kitlenin maruz kaldığı genişleme ve değişimlere göre ise kendini yeniden konumlandırmakta, alternatif politikalar geliştirmektedir. Kamu diplomasisi teorik ve pratik anlamda durağan değil, kendini yenileyen ve değişime açık bir faaliyet alanıdır ve bu anlamda ‘dijital diplomasi’ önemli bir araç olarak ‘kamu diplomasisi’ uygulama alanına katılmıştır.

3.3. Dijital Çağda Bir Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Sosyal Medya

Temmuz 2012’de twitter diplomasisi diye anılan ‘Twitter’ın hükümet ve devlet başkanları tarafından kullanılmasının’ araştırılmaya başlanması, dijital diplomasinin bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanılmasına ilgiyi arttırmıştı. Dijital diplomasinin yoğun uygulama alanı bulunduğu “Kamu Diplomasisi 2.0” örneğinde görüldüğü üzere “sosyal medya”, “dijital

diplomasi” ve “kamu diplomasisi”nin uygulama alanlarında önemli bir araç olmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin interneti, twitter ve facebook gibi sosyal paylaşım sitelerini tüm kurumlarıyla ve aktörleriyle etkili bir şekilde kullanabilmesi gerekmektedir. Bilişim ve iletişim alanında yaşanan gelişmeler medyanın farklı bir boyut kazanmasını sağlarken bilginin en doğru ve etkili şekilde yayılmasına da önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bugün Türkiye’de başta Dışişleri Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı olmak üzere pek çok kurum ve kurumun yöneticileri sosyal paylaşım sitelerini aktif olarak kullanmaktadır. Bu hesaplardan Türk dış politikasında öne çıkan konular mesaj olarak geçilirken Türkiye’ye ilişkin olumlu gelişmeler hakkında anlık bilgilendirmelerde bulunmaktadır. Twitter ve facebook gibi online uygulamalar üzerinden dış politika gündemine ilişkin, bir gün sonra ancak gazetelerden okunabilecek haberler anlık bilgi olarak geçilmektedir.

Görevdeyken sosyal medyayı aktif kullanan diplomatların başında gelen ve bu uygulamaları ‘dijital diplomasi’ olarak tanımlayan Emekli Büyükelçi Namık Tan, Sosyal medyanın dış politika alanında sağladığı avantajı ve kamu diplomasideki önemini 2012 yılında yaptığı değerlendirmede şu ifadelerle açıklamıştır:

“Sosyal medyanın getirdiği bir avantaj mesajınızı daha geniş çevrelere daha etkili ve hızlı bir şekilde yaymak iken, diplomatlara sağladığı, en az bunun kadar önemli bir diğer avantajı da kamuoyunun hassasiyetlerini daha iyi anlamak, bunları gazetelerde okumak veya o ülke yetkililerinden duymak yerine, doğrudan bireylerden dinlemek olanağı sağlamasıdır. Artık sosyal medya sayesinde, diplomat olarak görev yaptığımız ülke halklarına görüş ve mesajlarınızı doğrudan iletebildiğiniz gibi, onların sizin bu mesajlarınızı nasıl algıladığını ve ne tür bir çerçevede değerlendirdiğini de kolaylıkla gözlemleyebiliyorsunuz. Benzer şekilde, sosyal medyanın sağladığı faydalardan biri de, yaklaşmakta olan, krize dönüşebilecek gelişmeleri de henüz ilk safhalarındayken tespit edip önlem alabilmek şansı tanınmasıdır. Yani bugünün dijital diplomasisi, diplomata ve tüm devlet adamlarına hem daha iyi, daha etkili söylemek, hem de daha iyi dinlemek, anlamak olanağı sağlamaktadır. Görevimizi layıkıyla yapabilmek için bu imkânlardan sonuna kadar istifade etmek zorundayız” (Tan, 2012).

Günümüzde teknoloji ve internet, bireylerin hem günlük hayatının hem de iş hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş olduğundan, sosyal medyanın değiştirici ve dönüştürücü gücünün farkında olunması gerekmektedir. Uluslararası alanda veya ülkenin kendi gündemi içerisinde yaşanan siyasi, ekonomik, askeri, bilimsel ve kültürel gelişmeler; internetin ve özellikle sosyal medyanın gücü sayesinde çok daha hızlı bir şekilde toplumlara nüfus etmektedir. Sosyal medya kısa sürede belirli konularla ilgili kamuoyu oluşturulmasını sağlamaktadır (Erzen, 2012: 142).

Bu bağlamda Türk Dışişleri Bakanlığı teknolojik gelişmelere paralel olarak, dijital diplomasi çerçevesinde değerlendirilen sosyal medya uygulamalarına ve internet yayıncılığına büyük önem vermiştir. Türk Dışişleri Bakanlığı'nın, tüm dış misyonlarına sosyal medya hesapları açma ve etkili şekilde kullanma talimatı verdiğini ifade eden Tan, dijital diplomasi ve sosyal medyanın önemini şöyle açıklamaktadır:

“Ben ve meslektaşlarım da Türk diplomasisinin en etkin şekilde yürütülmesi için Twitter ve Facebook gibi sosyal medya kanallarını azami şekilde kullanıyor; hatta bu alanda birçok yabancı meslektaşımıza öncülük ediyoruz diyebilirim. Yine YouTube ve Vimeo gibi gençleri daha fazla cezv edecek video paylaşım sayfalarımız aracılığıyla da iletişim faaliyetlerimizi görsel ve işitsel öğelerle de desteklemekteyiz. Gözardı edilemeyecek popüleriteye sahip olan fotoğraf paylaşım programı Instagram'ı da etkin şekilde kullanıyoruz. Bütün bunların diplomasinin özü olan devlet ziyaretlerinin, yüz yüze görüşmelerin, yazılı haberleşmenin ve uluslararası konferansların yerini aldığını söylemiyorum. Ancak, diplomasinin bu geleneksel yöntemlerine ilave olarak, bugün “e-diplomasi” veya “dijital diplomasi” olarak tabir edebileceğimiz bu alanda da öncülük yapmak için çalışıyoruz.” (Tan, 2012).

Tablo 3.3.1. Dışişleri Bakanlığı Dijital Diplomasi ve Sosyal Medya Uygulamaları

Hesap Adı	Dili	Takipçi Sayısı
https://twitter.com/TC_Disisleri	Türkçe	83.121
https://twitter.com/MFATurkeyFrench	Fransızca	7.392
https://twitter.com/MFATurkeyArabic	Arapça	37.232
https://twitter.com/MFATurkey	İngilizce	1.496.458
https://www.facebook.com/Disisleri/	Türkçe	313.148
https://www.youtube.com/user/TCDisisleri	Türkçe İngilizce	9.111
https://www.instagram.com/tcdisisleri/?hl=tr	Türkçe İngilizce	12.000

Tablo 3.3.1’de görüldüğü üzere Türkiye Dışişleri Bakanlığı 2009 yılından buyana başta Twitter olmak üzere bir kamu diplomasi aracı ve dijital diplomasi uygulaması olarak sosyal medya hesaplarını yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Sosyal medya hesapları incelediğinde takipçi sayısı ve paylaşım etkinliği açısından en çok Twitter uygulamasının tercih edildiği tespit edilmiştir. 2012 itibariyle YouTube uygulamasını da aktif olarak kullanmaya başlayan Dışişleri Bakanlığının söz konusu sosyal medya içerik paylaşımlarında İngilizce, Arapça ve Fransızca’yı gerekli görülen ölçülerde kullandıkları tespit edilmiştir. Fakat diplomatik açıdan lüzum görülmesi halinde farklı dillerde paylaşımların da bu hesaplardan paylaşılabilirdiği tespit edilmiştir. Tüm bu kurumsal hesapların haricinde başta Dışişleri Bakanı ve Büyükelçiler olmak üzere farklı ülkelerdeki Türk Elçiliklerinin, Daimi Temsilciliklerinin ve Türk

Konsolosluklarının kendi kurumsal ve kişisel sosyal medya hesaplarını kullandıkları tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA

İletişim ve teknolojinin tarihte hiç olmadığı kadar ön plana çıktığı günümüzde dijital diplomasi, genelde diplomasi özelde ise kamu diplomasisi ve parlamenter diplomasi uygulamalarının bilgi ve iletişim teknolojileri ile ortaklaşa ortaya konulması neticesinde gerçekleşmektedir. Artık sadece sıradan insanlar değil, diplomatlar ve devletler de uluslararası düzeyde çok daha ulaşılabilir olmuşlardır. Dijital diplomasi bu anlamda devletin politikalarının ve ulusal çıkarın ülke sınırları dışına çıkışını internet aracılığıyla kolaylaştırırken internetin sunduğu imkândan faydalanan sosyal medya mecraları sayesinde etkili ve hızlı bir kamu diplomasisi çabası ortaya konulmasına katkı sağlamaktadır. Dışişleri Bakanlığı şüphesiz bir ülkenin dış ilişkilerinin tercümanı konumunda temel bir aktör olarak kamu diplomasisi ve dijital uygulamalarda akla gelen ilk kuruluştur. Fakat Cumhurbaşkanlığının ve TBMM'nin dış ilişkileri başta olmak üzere diğer kurumlarının da dış ilişkilerinin dijital diplomasiden faydalanmak durumunda olduğu bir gerçeklik olarak ortadadır. Cumhurbaşkanlığında dijital diplomasi uygulamalarının yönetimi noktasında akla gelen ilk birim İletişim Başkanlığıdır. TBMM'de ise AKPM Türk Delegasyonu gibi farklı uluslararası komisyonların sekretaryasını yürüten ve genel olarak parlamentonun tüm dış ilişkiler ve protokolünden sorumlu Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığı, dijital diplomasi uygulamaları ve yönetimi bağlamında akla gelen birim olmaktadır. Kamu diplomasisinin temel uygulayıcılarından ve aktörlerinden olan Türkiye Dışişleri Bakanlığının tüm kurumsal yapısı ile dijital diplomasiyi benimsediği ve etkin bir şekilde kamu diplomasisi uygulamalarına dijitali dâhil ettiği görülmüştür. Yine parlamenter diplomasinin temel aktörlerinden TBMM uluslararası komisyonlarının dijital diplomasi uygulamaları aracılığıyla bilhassa Covid-19 salgını döneminde diplomasi kanalını her şeye rağmen açık ve sürekli tuttıkları görülmüştür. Bu bağlamda dijital toplantı uygulamaları interaktif bir diyalog ortamı sağlarken sosyal medya hesapları genel itibarıyla tek yönlü bilgilendirme yönünde gelişme göstermeye devam etmiştir. Çalışma, stratejik ve pratik anlamda dijital diplomasi uygulamalarına her zamankinden daha fazla önem verilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu durum dijital diplomasi uygulamalarının risk ve fırsatlarının daha da derinlemesine araştırılmasını beraberinde getirecektir.

SONUÇ

Çalışmada iddia edildiği üzere, 2010 itibarıyla Mısır'da, Libya'da ve Tunus'da meydana gelen halkın, bir sosyal paylaşım sitesinde sağladığı birlikteliği kitleleştirerek sokağa dökmesi, halkın, kamu diplomasisinde ağırlıklı 'hedef kitle' olarak yerini aldığını göstermiş ve sadece iletişim değil, 'kamu diplomasisi' de kendi dijital çağını yaşamıştır. Kamu diplomasisi ikinci yoğun dijital çağını ise 2020'de patlak veren küresel salgın ile yaşamaya

başlamıştır. Bu durum diplomaside dijital uygulamaların önemini teyit ederken, dijitalin konsolosluk ve parlamenter diplomasi uygulamaları gibi farklı modellerde artan etkinliğinin risk ve fırsatların araştırılması gereğini ortaya koymuştur.

Bu çalışmada da görüldüğü üzere diplomasi, Westphalia'dan günümüze kapsamlı bir dönüşüm geçirmiş, küreselleşme süreci, teknolojik gelişme ve farklı disiplinlerden azami ölçüde etkilenmiştir. Zaman içerisinde amaç, araç ve uygulamalarında farklılık görülen diplomasi, internet teknolojilerinde yaşanan gelişmeler paralelinde kapsamını farklı bir boyuta genişletmiştir. Gelinen nokta itibariyle web üzerinde yapılan tek yönlü yayınlardan, sosyal medya uygulamalarını da içeren aktif dijital diplomasiye geçişimiz, interneti kullanım şeklini değiştirmekle kalmamış; internet bilgi kaynağı olmanın yanı sıra, çok yönlü sosyal bir mecraya haline dönüşmüştür. Karşıtı olduğumuz görüşler ve savduğumuz hedefler, ağ kullanımıyla çok daha aktif ve etkili hale gelmiş, dijital tartışmalarda yer alınmaması durumunda kendi argümanlarımızı daha baştan kaybedeceğimiz yeni bir atmosfer ortaya çıkmıştır. Salgın gibi küresel kriz anlarında diplomasi kanallarının sürekli açık tutulması ve her türlü diplomasi faaliyetlerinin sürekliliğinin sağlanması noktasında dijital araçların önemi belirginleşmiştir. Bu durum, dijital uygulama ve araçlara daha fazla yatırım yapılmasını, bu konuda kurum içi eğitimlerin artırılmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü uluslararası ilişkiler faaliyetlerinde yeni bir boyutu işaret eden dijital diplomasi, ülkelerin diğer ülkelerdeki vatandaşlarını ve dünyadaki farklı halkları dijital araçları kullanarak bilgilendirmeyi, onlarla iletişime geçmesini ve iyi yönetilen bir yumuşak güç üzerinden kalp ve gönüllerinin kazanılmasını, ulusal çıkarlar doğrultusunda ikna edilmesini hedefler. Şüphesiz bu yeni dijital diplomasi uygulamalarının klasik diplomasi uygulamalarından farklı bir boyutta çaba ortaya konarak interaktif bir süreç olması, pozitif öğelerle beslenmesi ve iyi hazırlanmış, bilimsel bir strateji dâhilinde sürdürülmesi gerekmektedir.

EVALUATION OF THE DIGITAL IMPLEMENTATIONS OF DIPLOMACY IN TURKEY

1. INTRODUCTION

Diplomacy, which has been encountered with different types and practices in the historical process, has evolved into a very different dimension today due to the simultaneous development of communication and technological possibilities. Digital applications, which bring new dimensions and forms to foreign relations management in the corporate sense, diversified the methods and tools used in diplomacy more than ever before in history. The concept of digital diplomacy, which includes many different elements such as e-mail use, video-conference, WhatsApp application, has been discussed in the article centered on social media applications. In the article, first of all, different conceptual definitions and types of diplomacy

and then the concept of digital diplomacy would be discussed. General current perspectives of foreign relations of the Turkish Grand National Assembly and Turkish Foreign Affairs Ministry as well as general assessments and viewpoints on digital would be presented in the essay that will examine digital diplomacy and digital expansion. In order to avoid confusion of concepts and exemplify the issue, the applications of public diplomacy 2.0 in the match of diplomacy with digital would be analyzed as an exemplary application area for both institutions and social media would be opened to discussion as a digital and public diplomacy tool.

2. METHOD

In addition to face-to-face interviews, different communication channels such as telephone and social media were used in the studies conducted. The findings were evaluated in terms of workability within the framework of literature researches. Although verbal narratives and media reflections were used in terms of data collection method, useful information was tried to be obtained from the interviewees with a questionnaire. The digital diplomacy practices of the Ministry of Foreign Affairs and the Turkish Grand National Assembly were observed, social media accounts were investigated in terms of revealing digital diplomacy activities. In this context, a parliamentary international commission secretariat and ministries' central organization were examined as a case study.

3. FINDINGS

As a result of the interviews, it was determined that parliamentary diplomacy practices were developed with digital diplomacy practices and the effectiveness of these digital applications increased especially during the Covid-19 outbreak. As seen in Table 3.1, PACE Turkish Delegation, one of the international commissions in the Turkish Grand National Assembly, has been using the twitter application since 2017 and held 125 international online meetings from April 2020 to October 2020. Online commission meetings hosted by PACE resident in Strasbourg were realized with instant translation in six languages via the professional international meeting program "Kudo Live" used by the Council of Europe. Bluejeans and Zoom applications were also used for small meetings and interviews with fewer participants. Since instant translation system is not supported in the meetings held on Bluejeans and Zoom platform, English was preferred as the common meeting language. It has been observed that digital diplomacy practices have been intensely articulated as a supportive and facilitating element to parliamentary diplomacy practices, especially in the recent period.

4. DISCUSSION

Today, when communication and technology are more prominent than ever in history, digital diplomacy is realized as a result of the joint implementation of diplomacy in general and

public diplomacy and parliamentary diplomacy in particular with information and communication technologies. Now not only ordinary people, but also diplomats and states have become much more accessible at the international level. In this sense, digital diplomacy facilitates the departure of the state's policies and national interests beyond the borders of the country through the internet, while contributing to an effective and fast public diplomacy effort thanks to the social media channels that benefit from the internet. While digital meeting applications provide an interactive dialogue environment, social media accounts have generally continued to develop in the direction of one-way information.

CONCLUSION

As a result, digital diplomacy, which marks a new dimension in international relations activities, aims to inform the citizens of other countries and different peoples in the world using digital tools, to communicate with them and to win their hearts through a well-managed soft power and to persuade them in line with national interests. Undoubtedly, these new digital diplomacy practices should be an interactive process, nurtured with positive elements and maintained within a well-prepared strategy by putting forth an effort in a different dimension than classical diplomacy practices.

KAYNAKÇA

- Arı, Tayyar, (2001), Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika, 4.b. İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Ceyhan, Ahmet İlkey, (2020), Dijitalleşen Kamu Diplomasisi Üzerine Kısa Bir Analiz, IJE-ASS Aralık/December 3(2), s. 85-100.
- Dağ, Ahmet Emin (2009), Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü, Ağaç kitabevi yayınları, İstanbul.
- Efegil, "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi". <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/94-tuerk-di-poltkasi-ve-kamu-dplomass.html> (Erişim: 05.06.2012).
- Ekşi, Muharrem (2014), Kamu Diplomasisi ve AK Parti Dönemi Türk Dış Politikası, Siyasal Kitabevi, ss. 10-86.
- Erol, Ertan; Solak, Ekrem, Diplomaside Dilin Kullanımı, http://www.kho.edu.tr/akademik/kho_bilim_dergi/2013_1/2.pdf (Erişim Tarihi: 04.05.2014).
- Erzen, Meltem Ünal, (2012), Kamu Diplomasisi, 2012, 1.b. İstanbul: Derin Yayınları.
- Gönlübol, Mehmet, (1993), Uluslararası Politika, Ankara: Atilla Kitabevi.
- Graffy, Collen, (2009), "The Rise of Public Diplomacy 2.0", the Journal of the International Security Affairs, Fall Number 17, <http://www.securityaffairs.org/issues/2009/17/graffy.php>, (Erişim: 05.08.2011).

- Gün, Mehmet Salih, *Parlamentar Diploması*, http://www.pmd.org.tr/dosyalar/par_diploması.pdf (Erişim Tarihi: 04.05.2014).
- Hocking Brian; Melissen, Jan, *Diplomacy in the Digital Age*, Clingendael Report, <http://www.clingendael.nl/publication/diplomacy-digital-age-0> (Erişim Tarihi: 10.08.2015).
- İskit, Temel, (2007), *Diploması: Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması*, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kalın, İbrahim, (2010), “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasısı”, *Araştırma Raporları, Yükselen Değer Türkiye*, İstanbul: Müsiad Araştırmalar ve Yayın Komisyonu.
- Kenneth A. Osgood, and Brian C Edheridge, (2010), *United States and Public Diplomacy*, , Volume 5, Boston: Martinus Nijhoff Publishers-Leiden.
- Koru, Naci, (2011), *Tv Söyleşi*, <https://www.youtube.com/watch?v=ZlrrwL9Fenw> (Erişim Tarihi:11.08.2015)
- Peter Krause and Stephen Van Ever, (2009) “Public Diplomacy: Ideas for the War of Ideas”, *Middle East Policy*, Vol. XVI, No:3.
- Philip Seib, (2009), *Toward a New Public Diplomacy, Redirecting U.S. Foreign Policy*, 1. ed. Newyork: Palgrave Macmillan.
- Sancar, Gaye Aslı, (2012), *Kamu Diplomasısı ve Uluslararası Halkla İlişkiler*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Sönmezoğlu, Faruk, (2010), *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, 4.b., İstanbul, Der Yayınları.
- Spivack, Nova, *Web 3.0: The Third Generation Web is Coming*, <http://lifeboat.com/ex/web.3.0> (Erişim Tarihi: 11.08.2015).
- Stelios Stavridis, *Parliamentary Diplomacy: Any Lessons for Regional Parliaments?*, http://www.unizar.es/union_europea/files/documen/conferencia%2010.2006/SteliosStavridis_english_final.pdf (Erişim Tarihi: 01.05.2014).
- Ovalı, Ali Şevket, (2020), *Türk-ABD İlişkilerinde Twitter Diplomasısı*, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 17, Sayı 65, 2020, s. 23-45.
- Tan, Namık, (2012, Ekim 25), *Kamu Diplomasısı ve Sosyal Medya*, (K. Arpacıoğlu, Görüşmeyi Yapan), Washington D.C.
- Tiedeman, Anna,(2004), “U.S. Public Diplomacy in Middle East”, *Seminar on Geography, Foreign Policy and the World Order*, http://uscpublicdiplomacy.org/pdfs/Anna_Tiedeman_Beers.pdf, (Erişim: 12.03.2014).
- Tören, Deniz, *Diploması ve Tarih Boyunca Geçirdiği Evrim*, <http://www.tuicakademi.org/index.php/yazarlar/1/102-deniz-toren-tum-yazilari/2213-diploması-ve-tarih-boyunca-gecirdigi-evrim> (Erişim Tarihi: 03.05.2014)
- Tuncer, Hüner ve Tuncer, Hadiye (1997), *Osmanlı Diplomasısı ve Sefaretnameler*, Ümit Yayınevi, Ankara.

Yeşiltaş, Murat; Balcı, Ali, (2011) AK Parti Dönemi Türk Dış Politikası Sözlüğü: Kavramsal Bir Harita, <http://www.bilgidergi.com/uploads/AKPvedispolitika.pdf> (Erişim Tarihi: 04.05.2014).

Yücel, Gökhan, İnternet Çağında Kamu Diplomasisi, Panel, <http://www.setav.org/tr/inter-net-caginda-kamu-diplomasisi/etkinlikler/18259> (Erişim Tarihi, 10.08.2015).

Yücel, Gökhan, SoftPoware: Sosyal Medya Çağında Dijital Diplomasi ve Yeni Yumuşak Güç, <http://www.yenidiplomasi.com/2012/01/dijital-diplomasi-ve-yeni-yumusak-guc.html> (Erişim Tarihi: 10.08.2015).

Gökhan Yücel, Digital Diplomacy, Young Diplomats Forum, 4 September 2013, Ankara. http://issuu.com/yenidiplomasi/docs/diplomacy_forum (Erişim Tarihi: 25.08.2015).

http://www.bbc.co.uk/turkce/multimedya/2011/02/110215_vid_seeding.shtml (Erişim:04.08.2011).

30 Ocak 2010 tarihli ve 2010/3 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

<http://www.yasaryakis.com.tr/TR/belge/1-445/bparlamenter-diplomasi-22-donem-parlamenter-diplomasi-.html>, (Erişim Tarihi: 11.02.2014).

<http://www.bahcesehir.edu.tr/icerik/4489-dijital-diplomasi-sertifika-programi-hakkinda> (Erişim Tarihi: 25.08.2015).

<https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/disisleri-facebook-girecek-13108746> (Erişim Tarihi:30.10.2020)

<http://csis.org/multimedia/video-public-diplomacy-digital-age> (Erişim: 03.04.2020)

<https://www.yee.org.tr/>

KATKI ORANI / CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA / EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR / CONTRIBUTORS
Fikir veya Kavram / Idea or Notion	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak / Form the research hypothesis or idea	Kenan ARPACIOĞLU
Tasarım / Design	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / Designing method, scale and pattern	Kenan ARPACIOĞLU
Veri Toplama ve İşleme / Data Collecting and Processing	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlamak / Collecting, organizing and reporting data	Kenan ARPACIOĞLU
Tartışma ve Yorum / Discussion and Interpretation	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / taking responsibility in evaluating and finalizing the findings	Kenan ARPACIOĞLU
Literatür Taraması / Literature Review	Çalışma için gerekli literatürü taramak / Review the literature required for the study	Kenan ARPACIOĞLU